

Кат Каспер – лише один із галереї образів роману «Аптекарь», які перетинаються своїми долями, створюючи союзи, шукаючи істину і рецепт щастя.

Література

1. Сороченко В. Не дуже чудодійний бальзам. Рецензія на роман Юрія Винничука «Аптекарь». Погляд : веб-сайт. URL: <https://independentview.net/2016/08/07/retsenziya-na-roman-aptekar/>
2. Винничук Ю.П. Аптекарь: роман. Харків: Фоліо, 2015. 443 с.
3. Гулюк С. Відрубані голови і поламані кістки – невже такий страшний кат? Фотографії старого Львова : веб-сайт. URL: <https://photo-lviv.in.ua/vidrubani-holovy-i-polamani-kistky-nevzhe-takyj-strashnyj-kat/>

УДК 821.161.2

Мельничук І.В.

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології

НЕОГОТИЗМ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ЛИПИ

Динамічні процеси перетворення, що відбувалися у світоглядно-мистецькій системі на початку минулого століття, протиставили ідеї прогресу ідею глибинних цінностей і циклічних цивілізацій, а отже, було проголошено епоху всеєвропейського нового відродження, повернення до основ, до традицій високого Середньовіччя.

Стиль неоготики не слід розуміти тільки як сліпе наслідування старовинних зразків, він є ознакою тонкого смаку, таланту глибокого вчитування в дух традиційної культури, здібності модернізувати художні основи літератури. Кожен архаїзм, давній символ, прийом, образність і мотиви Середньовіччя органічно вплітаються у нове світовідчуття людини і мистецтва ХХ століття, пробуджують нові, незвичайні асоціації і переживання. Саме тому бачиться актуальною спроба з'ясування специфіки трансформації неготичного дискурсу у площині української поезії ХХ століття.

Найперше слід звернути увагу на певну тотожність процесів, які протікали у культурі європейських країн того часу. Для багатьох письменників і філософів Перша світова війна стала не тільки збройною сутичкою, але й намаганням усвідомити справжнє призначення своєї нації і держави, їх глибинну сутність і всесвітні завдання. Напружена реальність війни стає істинною реальністю, руйнуючи своєю динамікою ілюзорні цінності, повертаючи світові суворе і просте відчуття буття. Ідеї Нового середньовіччя у тій чи іншій формі, як спроба втілення традиційних ідеалів в сучасність відрізняє таких авторів, як Шарль Пегі, Габріель д'Аннунціо, Ернст Юнгер тощо. Необхідно також відзначити, що Перша світова війна була останньою війною, яка зберегла певні елементи війн давнини – повагу до супротивника, своєрідний військовий етикет і естетику, зруйновані згодом системою масових армій і примітивною пропагандою ідей вигаданої зверхності окремого класу або нації. Саме поети-воїни, «останні лицарі», про яких можна сказати словами Фрідріха Ніцше: «Можливо вони з позавчора, можливо, з позавтра, але аж ніяк не з сьогодні», максимально сконцентрували в собі ті ідеї і стиль, яким, на їхню думку, належало майбутнє.

Виразний вплив ідей німецького культуролога Освальда Шпенглера позначився на історіософських студіях теоретиків львівського «Вісника». Найбільш привабливим для них виглядала сама ідея західної Душі, відчуття бадьорості і героїки в описах діянь «готичної людини» Середньовіччя, яка й породила могутню Західну культуру. Юрій Липа вважав О.Шпенглера одним з найяскравіших виразників почувань і устремлінь епохи. Сутність і вплив готичної культури Шпенглер розумів таким чином: «Готика охоплює все життя до найпотаємніших його глибин. Вона створила нову людину, новий світ. Від ідеї католицизму до державної ідеї німецьких імператорів, від рицарських турнірів до міст, які тільки-но виникали, від кафедральних соборів до селянських жител, від масляного малярства до пісень мандрівних музикантів – на все наклала вона відбиток мови єдиної символіки» [4; с.104].

Готика почала тлумачитися як стиль живого, не зіпсованого цивілізацією мистецтва, яке є наскрізь сакральним на протигагу іррелігійному, атеїстичному мистецтву авангардизму, це мистецтво і духовність, які формують людину, туга за цілісною Людиною Середньовіччя. Таким чином, готика з її панхристиянізмом, духом героїки і вічного устремління до Досконалого і стала взірцевою системою ідей, яка могла б протистояти тотальному наступу матеріалізму у Європі.

Головні ідеї трьох поетичних збірок Ю. Липи («Світлість», «Суворість», «Вірую») чітко передають етос європейського лицарства: чесність і мужність, гордість і щирість, релігійна відданість і зверненість до Високого.

Юрій Липа поетизує гуманну людину, яка стійкістю і нездоланністю дорівнює Богові, здатна стати для інших ідеалом, оскільки усвідомила свою сутність і значимість. Поетом возвеличується життєва позиція, сформована на цій духовній основі, загартована у тогочасній суворій реальності. Він пропонує світові новий релігійний ідеал – чин, своє бачення призначення країни.

Католицька етика і духовність є у збірці домінуючими. На відміну від православної софійності і богонатхненності, які більше закликають людину до самозаглиблення, заспокоєння, духовного споглядання

світу, моральні імперативи Липи звучать вельми твердо, суворо і наступально, творячи настрої переможного маршу, переконаності у безальтернативній вищості, правоті своєї віри, який відрізняв середньовічний католицизм, і який народив епоху пристрасної боротьби і героїки хрестових походів, релігійних війн, ересей і здобутків протестантизму.

Ностальгічна туга за втраченим часом героїки; оптимістична віра у нове пробудження християнського духу; середньовічний кодекс моралі, що чітко ділить світ на Добро і Зло; відраза до усього матеріального і тілесного; наявність стилізацій під билинний епос, що виявляє прагнення поета поєднати західноєвропейську настроєвість готики із старокиївською (подібні мотиви спостерігаються у поезії «Київські легенди» та ранній поемі «Цар-дівця»). Ідею про героїчний християнізм Києва в епоху готики Липа розвивав і в трактаті «Призначення України» і в студії «Київ – Вічне Місто», яка мала стати вступним розділом до книги історіософії України.

Особливо яскраве відображення неготичний стиль знайшов у драматичних етюдах «Троянда з Єрихону» (1923), «Корабель, що відпливає» (1923), «Слово в пустині» (1924), «Бенкет» (1926), «Поєдинок» (1927), «Вербунок» (1927), лейтмотивом яких є ствердження людської шляхетності, героїчного світогляду, духовної скерованості до Ідеалу. Їх тематичні праміфи: міф про героїчну подорож і повернення («Троянда з Єрихону»); міф «шаленства моря», вічного потягу до відкриття нових світів («Корабель, що відпливає»); міф духовного самозречення і прагнення істини («Слово в пустині», «Бенкет»); міф лицарського служіння народові («Поєдинок», «Вербунок»).

Поезія Юрія Липи за своїм державницьким пафосом, історіософським змістом, тематично та ідейно близька до творчості Є. Маланюка, Ю. Дарагана, О.Ольжича, О. Стефановича, які сприймали історію як вічне змагання – змагання волю, характерів, ідей, особистостей, соціальних та політичних устремлень народів; ідеалом когорти «пражан» стають хрестові походи, пройняті священним фанатизмом, натхненне мистецтво антики і готики, безперервна войовничість та шляхетна лицарськість західноєвропейців. Українство вони уподібнюють до цього світу розмаху і героїки, коли під орудою князів-варягів русичі войовничо вступили на історичну арену вічного змагання.

Отже, ознаками стилю неоготики у поезії Юрія Липи можна вважати романтичний настрої пориву, героїки, напруження, суворості почуттів, класичну виструнченість і ясність думки та форми, лаконічність фрази, контрастність образів, містичність і релігійність переживань, загальний історизм та художній архаїзм мислення, занурення у праміфи культури.

На рівні поезики домінує готична стриманість (на відміну від барокової надмірності), відповідні символи – хрест, собор, меч, спис, лицар, пустеля (символ приреченості людини на терпіння), кольори, що визначають символіку контрастів – чорний і червоний (бароко притаманна веселковість кольорів), відродження ідеї вічного протиборства Добра і Зла.

Література

1. Баган О. Юрій Липа: людина і мислитель. Лицарі духу. Дрогобич, 1996. С. 83–126.
2. Липа Ю. Вірую: Вибрані вірші; Перевидання за збіркою 1938р./ Післяслово О.Янчука. Львів, 2000. 102 с.
3. Липа Ю. Призначення України. Львів, 1992. 270 с.
4. Шпенглер О. Закат Європи. Москва: Айрис-пресс, 2004. 624 с.

УДК 811.161.2'36

Мороз О.А.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології

СТАТУС ІМЕННИКОВОГО СУФІКСА **-ЩИК (-ЧИК)** У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Будова слова є явищем історично, суспільно й національно вмотивованим. Сьогодні, коли українська мова не має утисків і заборон, вона «розвивається вільніше, більш демократично, відроджує свої питомі слова та фразеологічні одиниці, особливості структурної побудови, семантики, стильового й стилістичного використання» [9, с.16]. Відомо й те, що в радянські часи національна самобутність української мови, зокрема й словотвору, нівелювалась. Через намагання зблизити російські та українські слова за структурою, уподібнювались і їх суфікси. Таким зрусифікованим на сучасному етапі вважаємо суфікс **-щик** та його варіант **-чик**. Нормативне вживання цих суфіксів, а також й інших суфіксів, визначають сучасну словотвірну норму української мови.

Суфіксальну підсистему сучасної української літературної мови, особливості використання певних суфіксів у творенні слів різних частин мови вивчали І. І. Ковалик, Т. М. Возний, Н. Ф. Клименко, В. В. Грещук, К. Г. Городенська, Л. А. Юрчук, Л. П. Кислюк та інші. На нові явища та процеси у словотворенні звертали увагу К. Г. Городенська, О.А. Стишов, Л. П. Кислюк.